

Terenci Moix torna a l'edició en català

Una història catalana

Terenci Moix ha tornat a la literatura catalana milionari, després d'haver fet una carrera comercial triomfal en castellà. Ara acaba de presentar *El sexe dels àngels* i anuncia que farà altres primeres versions dels seus futurs llibres en català.

De la crònica de la Barcelona cultural dels anys 60 que Terenci Moix dibuixa a *Leonard o El sexe dels àngels* es desprèn que l'autor valora, magnífica, uns personatges i en ridiculitza uns altres. ¿Què us fa raspallar o satiritzar una persona?

—Les coses mai no són tan clares. A vegades em trobava que un llibre m'agradava i quan coneixia el seu autor, el detestava. Reduint-ho una mica, en el cas concret dels llibres, em refereixo a un país que viu sota el franquisme, i el que més em molesta són els qui s'aprofiten de la situació. Detesto els carques, en tots els seus aspectes. Els qui manipulen la cultura. Els hipòcrites, que em sembla que n'hi surten alguns. I admiro personatges com la Castellona, personatge inspirat en Maria Aurèlia Capmany, una de les persones a les quals dedico el llibre.

—Per cert, que un periòdic de Barcelona presentava Maria Aurèlia Capmany i Josep Pla, en la crònica de la presentació del llibre, com una de les víctimes de la novel·la. ¿Embolica que fa fort.

—I pensar que en la presentació vaig fer un panegíric de la Maria Aurèlia i que vaig triar un text inspirat en Pla per llegir-lo. Sempre hi ha periodistes que no escolten. No crec que sigui un llibre de víctimes. Sembla que emboliquen la qüestió. No és una venjança, com em va preguntar un periodista. Admirava molt en Pla com a escriptor, i no com a persona. L'Aurèlia, sí com a persona. Una altra persona que va influir en la meua formació va ser Joaquim Molas, que apareix amb el nom de Ramon Barat, però és un personatge curt, perquè és un personatge seriós que no permet la sàtira. Pla em va recomanar que me n'anés a Itàlia. Però hi hauria anat igualment. I admiro la gent que es deixa de punyetes i fa una obra ben feta i intenta d'aconse-

guir l'excel·lència dins d'aquest ofici. A mi em fa por que els lectors es quedin amb la llista d'uns personatges. Són prototips, prototips culturals, no personatges. De la vida privada de molts, ni te n'assabentes.

—¿Què hi ha de record i d'invenció en l'entrevista novel·litzada amb Pla que vàreu llegir amb Rosa Maria Sardà durant el dinar de presentació a la premsa?

—És completament inventada. Com tot el llibre. Jo li he agafat l'estil, però tot el que li faig dir és inventat. Totes les persones tenen una constant i allò que em barallés amb els burgesos, m'ho deia sempre. Hi ha una cosa de la qual estic molt content, que els personatges parlen amb el seu llenguatge. Ha estat la meua grandíssima preocupació. Si no m'hagués inventat el que diuen, hauria fet un llibre d'entrevistes. És una novel·la. Una ficció. A mi m'agradaria que això quedés clar. Tampoc no és un llibre de records.

—La novel·la porta com a avantítol "Una història catalana". La voluntat de voler copsar un fragment d'història catalana sembla clara.

—Així és. És el títol d'una trilogia. La primera va ser *La increada consciència de la raça*, la segona, aquesta, i la tercera es dirà *El ben plantat*. Una idea que vaig recollir de Vasco Pratolini i *Una història italiana*, que aplegava tres o quatre novel·les, ara no ho recordo. Llavors estava influït per aquesta idea de globalitat, de totalitat. Port Serrat ja sortia a *La increada...* A mi m'agradaria un lloc mític, un Cadaqués, amb coses de Cadaqués i coses que no ho són. Hi ha tres punts de la novel·la que jo considero primordials. El primer, la manipulació de la cultura, per la dreta, esquerra, editors, ministeris o diaris. Després, els intents de sobreviure. I la història personal, l'autoimmolació de *l'enfant terrible*, la impossibilitat d'accedir a la maduresa.

—La primera i única vegada que vaig tenir el plaer d'entrevistar-vos va ser una nit d'estiu a la Bisbal de l'Empordà a principi dels setanta, cap al 1972. Acabàveu de descobrir Ventalló i la vida empordanesa estable.

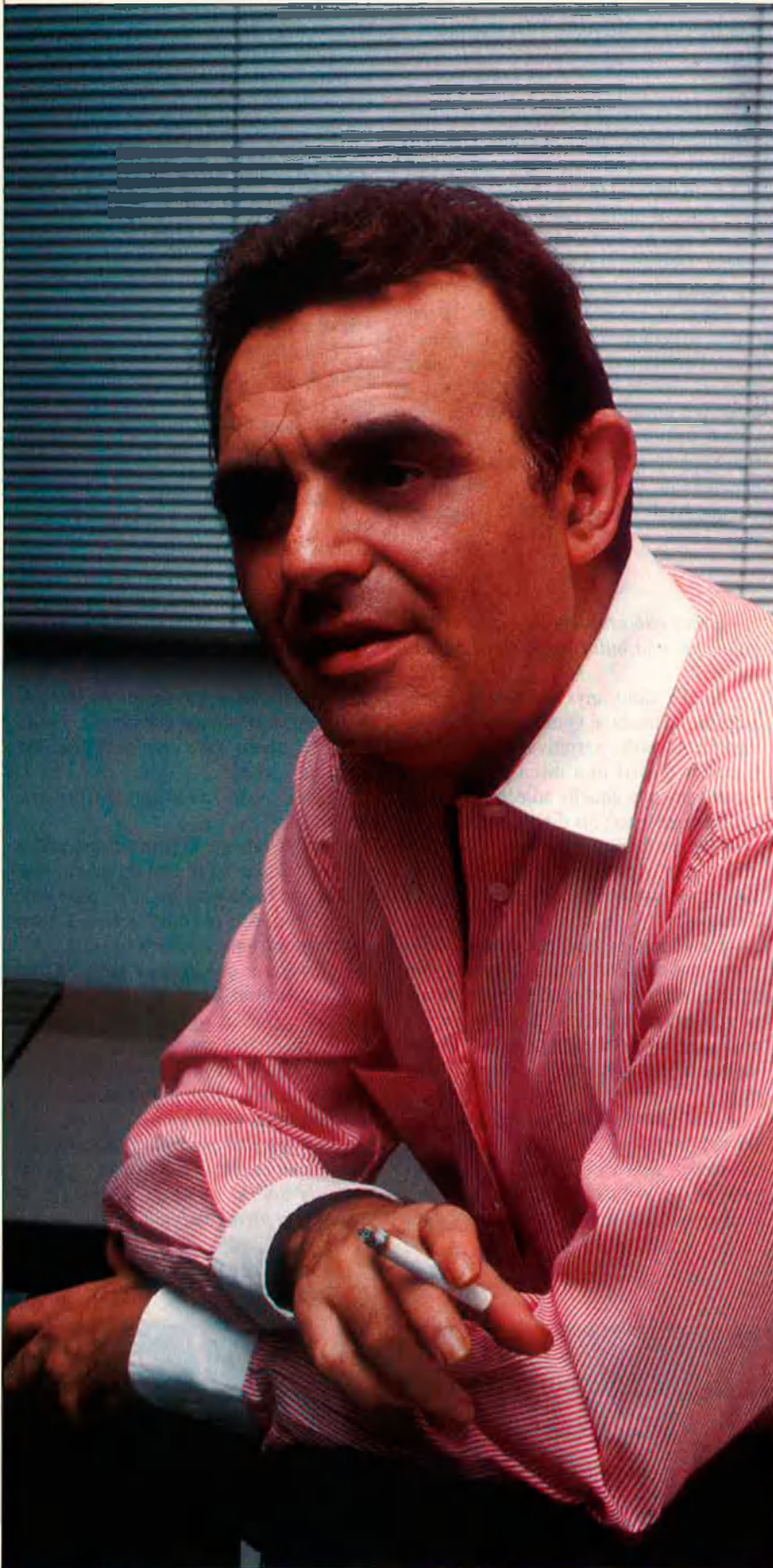
—¿Ah sí? No ho recordava. Dec tenir l'entrevista guardada. Però havia de ser cap al 1974. Vaig anar a viure a Ventalló al 1974.

—Recordo que n'estàveu encisat. ¿Què va representar per a un noi de barriada la descoberta de l'Empordà?

—No solament la descoberta de l'Empordà. De qualsevol lloc que vulgui dir estar lluny. Quan estic a Madrid em permet de veure amb molta distància Barcelona, i quan estic a Barcelona veig Madrid a molta distància. L'Empordà és un lloc on em vaig trobar bé. Ventalló era a prop d'Empúries i comprendràs que això em sacsejava bastant. Ara tots els qui van a l'Empordà sembla que hi hagin descobert la Mare de Déu de Lurdes, i no crec que hi sigui. Com que sempre he estat un cul de mal seure, puc mirar el món intel·lectual d'aquí, com el de Madrid, d'una manera distanciada. O el de Roma, per exemple.

—Quan doneu un original a l'editor, no vol dir que l'original estigui enllestit. El refeu contínuament. Fins i tot quan ja és a la impremta. Si fos factible, comercialment parlant, em sembla que serieu feliç refent tota la vida la mateixa novel·la.

—Sí. La novel·la amb la qual m'ho vaig passar més bé, *El sueño de Alejandro*, me la van haver de treure de les mans, perquè no parava de corregir i de fer canvis. L'editor em va dir que, si no me la treia, m'hi passaria la vida. Es podrà dir que *El sexe dels àngels* és dolenta, però no que no està treballada. Al primer que m'ho digui, li foto una hòstia que se'n va per la finestra. Hi he passat deu mesos, en detriment de la meua vida

privada. Tampoc no em queixo. Es l'ofici que he triat i ja està.

—*¿Quin serà el vostre proper llibre?*

—*¿No te'n riuràs?*

—*Home..., no us ho prometo...*

—Vull treure per Nadal un diccionari de folklòriques. Saps que a mi m'encanta la copla i el flamenc i tot això. Hi recopilaré material publicat. Però després faré les memòries, el segon volum que es dirà *El petó de Peter Pan*.

—*¿Us agrada més la copla que el bolero? Hauria dit que el bolero us té el cor robat...*

—M'agrada més la copla. I les ranxeres i corridos. Boleros, alguns. El bolero entra en un terreny una mica cursi. Les coples, sobretot les de Rafael de León, arriben a tenir una sensualitat poètica molt alta. És una cançó que explica una història.

—*¿I el bolero, no?*

—El bolero t'explica sentiments, impressions. La copla t'agafa perquè hi ha un drama, la dona que mata el marit perquè l'ha traït. Com m'agrada la cançó popular catalana del segle XVIII. M'agrada molt que m'expliquin històries. L'òpera, com pots veure amb els compactes que hi ha aquí al davant, és la meva afició màxima.

—*Crec, i si vaig errat ja m'ho direu, que el Terenci Moix que va deixar inèdita la primera versió d'El sexe dels àngels és el mateix que uns vint anys després la refà i enllesteix, una persona que té les mateixes afeccions i dèries intactes.*

—Són les mateixes, si fa no fa. Hi ha una cosa que em permeto de rectificar-te. En l'estil he variat molt. El llibre tenia dos mil fulls i allò no hi havia ningú que s'ho empassés. Continuo tenint les mateixes aficions i altres. Per exemple, sóc un fanàtic de la jardineria. Sóc bastant obstinat amb el que m'agrada i, al mateix temps, amb el que no m'agrada. Per exemple, tenia un amant que em fonia música de Mecano, i li vaig dir: Et fotrè Wagner. Li posava el Parsifal a tota pastilla i al final vam arribar a un compromís. Però no va servir de res perquè vam acabar a hòsties, de totes maneres.

—*¿La millor manera d'acabar una relació, posats a acabar, deu ser de fer-ho a hòsties, no?*

—Totes les meves han acabat fatal. No he acabat cap relació sentimental quedant amics, allò que sempre ens quedarà París, res. Deu ser per la meva afició a la copla i als corridos mexicans.

—*¿Una de les coses que us treu més de*

polleguera és la burgesia que ens vol imposar una moral determinada?

—És clar. La moral, la ideologia. La idea que el mecenatge implica establir unes directrius és una forma d'esclavatge com qualsevol altra. L'amo d'una editorial va prohibir-me de posar el nom de Tarradellas en els agraïments de la meua versió del *Hamlet* perquè era un enemic polític seu. S'havia portat bé, perquè va acceptar de refer el llibre. Primer l'havia fet en vers i vaig adonar-me que, com que jo no sóc poeta, seria millor fer-lo en prosa poètica. En això va ser generós. Però tenia el convenciment que qui paga mana. Una resposta molt esclavitzadora. I no va poder sortir el nom de Tarradellas.

—*¿Creieu que si el personatge d'El sexe dels àngels hagués nascut vint anys més tard s'hauria trobat amb els mateixos problemes diguem-ne ambientals?*

—Sí.

—*¿Tot i que el franquisme hagi desaparegut?*

—Crec que sí. El problema continua sent la manipulació de la cultura. Però m'interessa dir que no són problemes específics de Catalunya, sinó de tot Espanya. Des de ministres, des de despatxos, des d'Expos de Sevilla i Olimpíades Culturals, s'hauria trobat tot igual, amb les mateixes coaccions.

—*Però amb més calers...*

—No ho sé. ¿Saps per què? D'entrada no sé els calers que hi ha per repartir. N'hi ha molts. Com que no he depès mai d'una beca o d'una subvenció, no tinc idea del que es reparteix.

—*Fa vint anys, la burgesia podia escanyar-te més, perquè el mecenatge era reduït. Ara, l'escriptor, l'artista té més mamelles on agafar-se.*

—La burgesia usurpava una funció a l'estat. Tot són formes de proteccionisme. Sóc dels qui creuen que sempre hi ha una cultura que va per ella sola i no subjecta a cap lligam, a cap agraïment. És la que a mi m'interessa.

La boca tancada i la mirada fixa

Li agrada que l'entrevistin i sap comunicar aquest plaer a l'entrevistador. Sedueix. Li agrada ser objecte d'atenció dels periodistes. I que li facin fotografies, però fotos d'estudi. No li agrada que el retratin mentre xerra, tot i que no ho impedeix. Demana al fotògraf que no li faci cap imatge amb la boca oberta. Vol mirar la càmera fixament i posar-s'hi bé. D'una forma afectada, que en ell és natural. Quan l'entrevistes, pot deixar-se caure del sofà i seure a la catifa, davant teu, a tocar, per crear un ambient d'afecte, d'intimitat, informal. Té un culte a la popularitat i, per arribar al major nombre de persones de la millor manera possible, sap que ha de fer-se agradable a la premsa.

L. B.

—*L'estil que ara dieu és menys recargolat, ¿és una influència d'autors determinats?*

—No. Fa molts anys que només llegeixo llibres d'història. Quan era jove sí que vaig llegir molta narrativa, però ara no. Canvies d'estil una mica per lògica. Quan veus que aquells adjectius sobren. Quan ets jove ho vols dir tot, sobre tot.

—*¿No us faria gràcia tenir ara tants diners com alguns dels burgesos que us volien manipular fa vint anys a canvi d'almoines?*

—La veritat és que, els diners, me'ls gasto amb una velocitat sorprenent. No m'ho havia plantejat mai. Tampoc no em fa cap gràcia especial. A mi m'agrada anar jo servit i que tothom guanyi el que vulgui. Si algun vici no tinc és el de l'enveja.

—*¿Els vicis són més enriquidors que les virtuts?*

—Dcpen dels vicis i depèn de les virtuts. Hi ha virtuts que estan molt bé i d'altres que són una estupidesa. La cari-

tat està molt bé. I la fe és una estupidesa. Els vicis, en principi, tenen la gràcia de la transgressió. I les virtuts estan molt descreditées, d'ençà que el papa de Roma diu aquestes collonades.

—*¿A Barcelona, us agrada viure prop del barri on va néixer?*

—La veritat és que és per casualitat. Buscava un pis més gran i la meua mare va veure aquest i m'ho va dir. Buscava un lloc que fos cèntric. M'agrada viure al centre de les ciutats. A Madrid també visc al centre.

—*El barri, tal com el va conèixer i viure de petit, ja no deu existir, en gran part...*

—La geografia de la infància és mental. A mi, hi ha llocs on no m'agrada tornar-hi. Els llocs de la infantesa. Els re- faig mentalment. Sempre penso que les coses s'han de quedar a la closca i a partir d'allà desenvolupar-les.

—*¿L'adult es forma per oposició a la infantesa o queda marcat per l'anhel nostàlgic de tornar-hi?*

—No tinc cap nostàlgia de la infantesa. Si de cas de quan tenia 30 anys. No tinc nostàlgia de ser nen ni de ser adolescent. Als 30 anys semblava que aquella època no podia passar. Que estava en una edat raonable i estable.

—*¿Us agrada tan escandalitzar ara com abans?*

—Sí, sí. Com que la gent s'escandalitza per res, tampoc no té tant de mèrit. Tinc la sort que hi ha gent que s'ho pren bastant bé, fora dels qui em detesten. Deuen pensar, mira, aquest ja torna a jugar.

—*Fa l'efecte que Terenci Moix és una persona bastant lliure, que sempre fa el que vol. ¿Què us agradaria fer que no haguéssiu fet fins ara?*

—Fer una excavació arqueològica a Egipte. Ja m'ho han proposat. M'acon- tento escrivint novel·les.

—*Vós sou una persona a qui agrada de tenir un contacte molt estret i regular amb els amics; us agrada molt sortir amb ells, a prendre alguna cosa i xerrar.*

9 d'octubre
INDEPENDÈNCIA

**MANIFESTACIÓ: 7 de la vesprada, plaça de Sant Agustí
ciutat de València**
25 d'octubre: darrer diumenge d'octubre, al Puig!

'Dramatis personæ'

Malgrat que en l'aclariment que encapçala el llibre, Terenci Moix adverteix al lector que "aquesta obra és una ficció" i que "a menys que s'especifiqui expressament, tots els personatges (...) són fruit exclusiu de la imaginació de l'autor", els crítics i el lector coneixedors de l'època no triguen a descobrir que Leonard Pler i Jordi Lledó són els *alter ego* del mateix **Terenci Moix**; Elisenda Castells, dita "la Castellona" —com ell mateix afirma en aquesta entrevista— no és altra que **Maria Aurèlia Capmany**; Iscle Garsó és **Salvador Espriu**; Joan Marsat, **Josep Pla**; Vicent Piquer, **Joan Fuster**; Fantasio, **Sempronio**; Joan Penat, **Joan Oliver**; els senyors Llompert, **Joan i Núria Sales** (editors d'El Club dels Novel·listes); Frederic de Robert, novel·lista prolífic, només pot ser **Manuel de Pedrolo**; Roderic de Vall d'Usona, **Josep Carner**; el

senyor Pinyol de la Banca Catalònia, no és altre que **Jordi Pujol**; el senyor Curull representa el senyor **Carulla** (Gallina Blanca, de la qual n'era propietari, es converteix en la novel·la en Pavita Linda); Marcel Franquesa és **Joan Triadú**; Xavier Roldà, **Josep M. Castellet**; Ramon Barat, **Joaquim Molas**; Oriol de Manllé, **Joan de Sagarra**; Olímpia Estruch, **Núria Espert**; Maria Rosa Llinàs, **Maria Rosa Sardà**; Núria Valls, **Montserrat Roig**; la revista *Oriflama* es converteix en *Barres i foc* i *Serra d'Or* en *Mantell de Montserrat*; Lluís Nyap, **Lluís Llach**; Domènec, **Raimon**; Salvador Riudoms, **Pere Portabella**; Armando Reixach, **Xavier Rubert de Ventós**; Lola Roger, **Rosa Regàs**; Sergi Rabassa; **Oriol Bohigas**; Bernardo Sunyer, **Ricard Bofill**; Adolfo Sarró, **Carlos Barral**...

Dolors Terraza

"Tinc nostàlgia de quan tenia 30 anys, no de quan era adolescent." JORDI MORENO

¿Creieu, que les relacions humanes, a més de les satisfaccions, són imprescindibles per a un escriptor?

—No sé si per a un escriptor ho són. Per a l'ésser humà, sí. Crec molt en l'amistat i hi tinc un culte. Crec més en l'amistat que en l'amor. En l'amor, l'espifio. Quan escrus set, vuit hores, estàs sol i al final del dia t'agrada estar amb gent. M'agrada molt xerrar, sí.

—¿Us afecta una crítica dolenta?

—No m'afecta. M'afecta si té raó, i fins a cert punt. Recordo que a Roma, Pasolini, davant una crítica negativa es fotia de mala llet tot el dia. Vaig dir que, a mi, això no em passaria. No m'amarga. Ni somiar-ho.

Home, prefereixo que sigui bona, com tothom.

Lluís Bonada